

เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ: ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่น จากยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน

รศ. ดร. ดำรงค์ ฐานดี

ผู้อำนวยการศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทคัดย่อ

หลักฐานของนักมานุษยวิทยาโบราณศึกษาระบุว่า มนุษย์ปักกิ่งเกิดขึ้นเมื่อราวเจ็ดแสนปีที่หมู่บ้านโจวโหวเตียน ใกล้นครปักกิ่ง จากนั้นได้ขยายออกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และอพยพไปอาศัยอยู่ตามแหล่งที่อยู่ทั่วบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ชาวฮั่นตั้งหลักปักฐานอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางของจีน เป็นกลุ่มที่มีความเจริญรุ่งเรืองและสร้างสรรค์อารยธรรมสูงเด่นตั้งแต่ก่อนราชวงศ์ฉิน ในขณะที่ชนกลุ่มอื่นยังอยู่ในสภาพป่าเถื่อนและรับวัฒนธรรมจากจีนอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในกาลต่อมา ทั้งเกาหลีและญี่ปุ่นจะก่อตั้งเป็นรัฐ-ชาติขึ้นในตอนต้นของคริสตศตวรรษที่ 19 (ในกรณีของญี่ปุ่น) และจนถึงตอนปลายของคริสตศตวรรษที่ 19 (ในกรณีของเกาหลี) อย่างไรก็ตามในยุคนี้นี้ การขีดเส้นกั้นอาณาเขตของแต่ละประเทศยังไม่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย จึงมีการอ้างสิทธิเหนือดินแดน/หมู่เกาะบางแห่งว่าเป็นของตนเอง และความเชื่อดังกล่าวกลายเป็นมรดกแห่งความขัดแย้งของสังคมทั้งสามสังคมในยุคปัจจุบัน

สังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือในยุคโบราณดำรงสภาพในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ทำการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยให้ความเคารพนับถือผู้ปกครองในฐานะสมมติเทพ และยึดถือจิตวิญญาณของชนเผ่าเรื่อยมา จนกระทั่งถูกแนวคิดด้านวัตถุนิยมในรูปแบบทุนนิยมและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของชาวตะวันตกเข้ามาครอบงำ ในช่วงตอนปลายของคริสตศตวรรษที่ 19 ทำให้สังคมเกิดความตึงเครียดและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสามเปลี่ยนแปลงไป

ต่อมา เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีพลวัตสูงยิ่ง ญี่ปุ่นกลายเป็นสังคมที่มีพลังอำนาจสูงเหนือจีนและเข้าครอบครองคาบสมุทรเกาหลีเป็นอาณานิคม ญี่ปุ่นได้ผูกขาดการเป็นผู้นำทางด้านทหารและเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมและแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแย่งชิงและยึดครอง

ดินแดนของประเทศรอบข้างตลอดช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนกระทั่งประสบกับความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สอง อันเป็นการสิ้นสุดการผูกขาดอำนาจทางทหารของชาวอาทิติอูทัย

ญี่ปุ่นยังคงเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในยุคหลังสงคราม และก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอันดับที่สองของโลกในตอนปลายทศวรรษ 1960 ในขณะที่เกาหลีใต้สามารถเร่งรัดการพัฒนาประเทศจนได้รับผลสำเร็จในช่วงทศวรรษ 1960 – 1980 ส่วนจีนได้เจริญรอยตามตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน พลวัตของสังคมจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นในแต่ละช่วงเวลาก่อให้เกิดรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกันที่แตกต่างออกไป จากจีนเป็นศูนย์กลางของประชาคมนานาชาติในยุคโบราณ มาเป็นญี่ปุ่นมีอำนาจทางเศรษฐกิจและการทหารเหนือประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ที่แต่ละประเทศมีศักดิ์ศรีทัดเทียมกันในยุคใหม่ นำไปสู่ความสัมพันธ์แบบ “ร่วมมือเชิงการแข่งขัน” ในยุคปัจจุบัน

ปัจจุบัน ผู้คนทั่วโลกต่างให้ความสนใจศึกษาสังคมในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมเหล่านี้ต่างเร่งรัดพัฒนาประเทศก้าวไปสู่สังคมทันสมัยและมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยิ่ง กล่าวคือ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้ก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจเป็นอันดับที่สองของโลกในตอนปลายทศวรรษที่ 1960 ต่อมา เกาหลีใต้ได้เจริญรอยตาม ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ 1970 – 1980 ส่วนในทศวรรษที่ 1990 จนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2006) จีนแผ่นดินใหญ่มีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยตัวเลขสองหลักตลอดมา และกลายเป็นดาวรุ่งพุ่งแรง ส่งผลอย่างรุนแรงต่อภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคใหม่ นอกจากนี้ สังคมเล็กๆ เช่น ใต้หวัน และฮ่องกง ได้เพิ่มสีสันให้ชนผิวดำเหลืองได้รับการเชิดชูเมื่อสังคมที่ “จิวแต่แจ้ว” เหล่านี้ได้สร้างมหัศจรรย์ด้วยฝีมือมนุษย์ตลอดศตวรรษที่ 20 และต่อเนื่องมายังสหัสวรรษใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความยินดีปรีดาถึงความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ แต่เราก็ยังรำลึกถึงภาพของความขัดแย้งที่มีความรุนแรง เป็นสงครามที่ประหัตประหารกันด้วยกำลังทหารและอาวุธ ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตของประชากรและทรัพย์สินมากมายตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 และความขัดแย้งเหล่านั้นก็ยังคงมีปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ โดยส่วนหนึ่งมาจากมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีตกาลนาน

มาแล้ว และอีกส่วนหนึ่งมาจากผลพวงที่หลงเหลือจากสงครามเย็น ดังเช่น กรณีของ เกาหลีเหนือ ซึ่งได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ระทึกขวัญ และความรู้สึกไม่ปลอดภัยที่ สงครามอาจปะทุขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้

จากภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจ และค้นคว้าเรื่องราวความเป็นมาและความสัมพันธ์ของสังคมในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียง อย่างเป็นต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเข้าใจในคน สังคมวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมทั้งสามได้ในระดับหนึ่ง สำหรับในงานชิ้นนี้ ประสงค์ที่จะขยายขอบเขตของ การศึกษาความสัมพันธ์ของสังคมทั้งสามต่อไปอีก โดยมองย้อนกลับไปศึกษาเรื่องราว ตั้งแต่ยุคโบราณกาลที่เริ่มต้นด้วยการกำเนิดมนุษยชาติ การก่อตั้งเป็นรัฐ (nation-state) และความสัมพันธ์ต่อกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ปี ค.ศ. 2006)

จริงอยู่ที่มีนักรัฐศาสตร์ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของบริเวณส่วนนี้ ของโลกมาแล้ว ทั้งที่เป็นคนจีน คนเกาหลี และคนญี่ปุ่น ตลอดจนนักวิชาการจากภูมิภาค อื่นของโลก แต่งานชิ้นนี้เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวของคนไทยที่มองเอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือโดยเน้นความสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรม ด้วยมุมมองของคนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน แต่มิใช่สมาชิก ของทั้งสามสังคมนั้น อันอาจส่งผลให้เห็นภาพที่แตกต่างกันออกไปจากงานอื่นๆ ที่ผ่าน มาบ้างไม่มากนัก

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และการพัฒนาของสังคมในบริเวณเอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือ นับตั้งแต่เมื่อเริ่มมีมนุษยชาติยุค โฮโม อีเรคตัส (ราว 700,000 ปี มาแล้ว) มาจนถึงการก่อตั้งเป็นสังคมจีน เกาหลี และญี่ปุ่น และการพัฒนาของสังคม เหล่านี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ปี ค.ศ. 2006
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของสังคมทั้งสามในห้วงเวลาดังกล่าว และบ่อเกิดของข้อ ขัดแย้งที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ อันส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาระหว่างประเทศขึ้น ในยุคปัจจุบัน
3. เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสาม

วิธีการดำเนินงานการศึกษา

1. ประเภทข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยใช้การเก็บข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิได้กระทำพร้อมกันไปด้วย

2. วิธีเก็บข้อมูล

- ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่บันทึกเหตุการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จากแหล่งข้อมูล ต่อไปนี้

- (1) หนังสือ เช่น ประวัติศาสตร์ การเมืองระหว่างประเทศ สังคมและวัฒนธรรม
- (2) รายงานการวิจัย และเอกสารทางราชการของประเทศที่เกี่ยวข้อง
- (3) บทความในวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เช่น Korea Times, Japan Times, China Daily หนังสือพิมพ์ของไทย และอื่นๆ
- (4) ความคิดเห็น บทความ และข้อเขียนในสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่สนใจกิจการเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นักวิชาการและ/หรือข้าราชการไทย จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และยุโรป/อเมริกา จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้รับข้อมูลและข้อคิดเห็นจากมุมมองที่หลากหลาย

การเลือกบุคคลในการสัมภาษณ์ โดยเลือกบุคคลที่มีความรู้และทำงานในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบจำเพาะเจาะจงเฉพาะบุคคลที่มีความรู้และความสนใจในหัวข้อนี้เท่านั้น การสัมภาษณ์ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงและ/หรือผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งศึกษาข้อเขียนของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนหัวข้อการสัมภาษณ์ได้ยึดแนวตามกรอบการศึกษาเป็นหลัก อันจักนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้และทฤษฎีต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ ที่ตั้งขึ้นเพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปร และหาข้อสรุป

ผู้ศึกษาได้แบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่ง - ในยุคโบราณกาล นับตั้งแต่การกำเนิดของมนุษย์โบราณโฮโม อีเรคตัส ราวเจ็ดแสนปีมาแล้วจนถึงต้นคริสต์ศักราชที่สังคมในบริเวณเอเชียภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อตั้งเป็นสังคมของตัวเอง ขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และช่วงที่สอง - นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปี ค.ศ. 2006 เพื่อนำไปสู่การหารูปแบบของความสัมพันธ์ของสังคมทั้งสาม

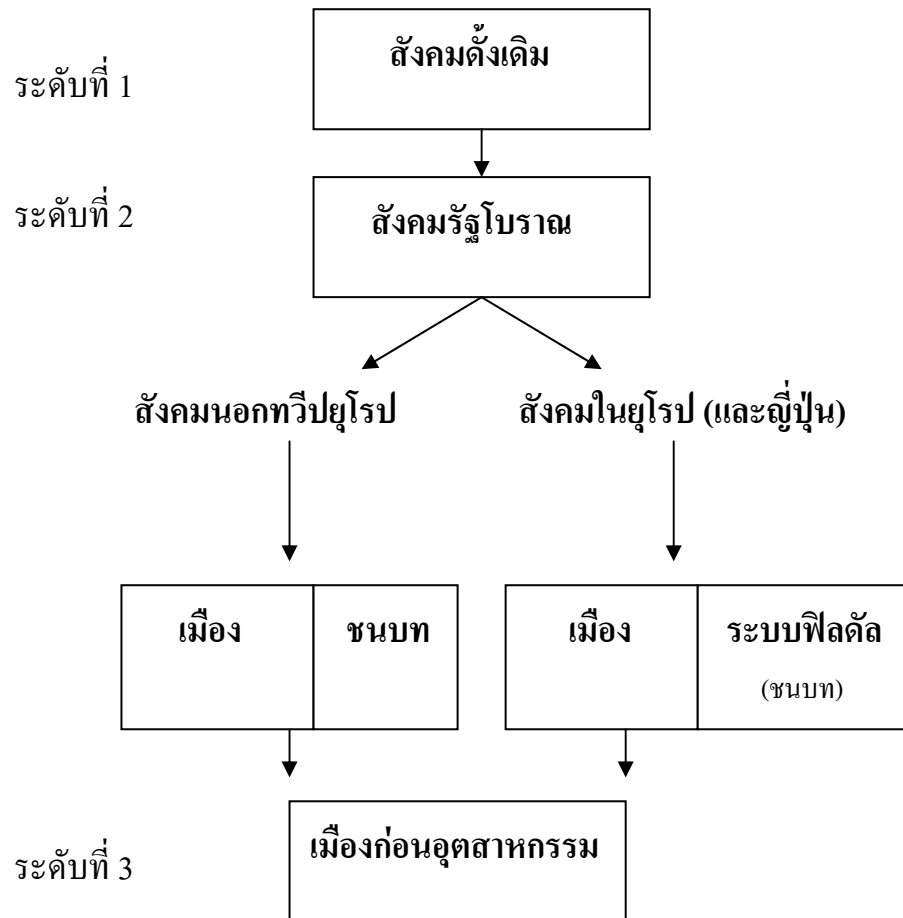
ผลการศึกษา

ประวัติและพัฒนาการความเป็นมาของสังคมจีน เกาหลี และญี่ปุ่นนับตั้งแต่ยุคโบราณก่อนที่จะมีการตั้งเป็นรัฐ-ชาติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นห้วงเวลายาวนานที่มนุษย์ได้ถือกำเนิดในบริเวณแถบนี้ถึง 700,000 ปีมาแล้ว โดยแรกเริ่มมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย และกลายเป็นกลุ่มโคตรตระกูล (clan) ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มๆ แยกออกจากกลุ่มอื่นตามท้องถิ่นที่กระจัดกระจายทั่วไป เมื่อกลุ่มมีจำนวนมากขึ้นก็จะรวมกับกลุ่มอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วยการแต่งงาน กลายเป็นเผ่า (tribe) และสร้างเป็นสังคมที่มีความเป็นปึกแผ่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะเผ่าที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น

ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ชาวฮั่นซึ่งเป็นชนเผ่าหลักของจีนที่อาศัยในที่ราบลุ่มตามฝั่งแม่น้ำฮวงโหหรือเรียกว่า จงหยวน นั้น เป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรมาก และตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นเป็นกลุ่มแรก ทั้งนี้เป็นเพราะบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และทำหัตถกรรมได้หลากหลายชนิด จึงเกิดเป็นแคว้น โดยมีเมืองเป็นศูนย์กลาง ทยอยลี้ไปด้วยเขตชนบทที่เพาะปลูกพืชผักและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงดูประชากรในรัฐโบราณนั้นๆ อีกทั้งทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับรัฐอื่นที่ตั้งอยู่รอบข้าง รัฐเหล่านี้มีความสามารถในการสร้างทางด้านเทคโนโลยี และมีความเจริญรุ่งเรือง จนกลายเป็นอารยธรรมที่มีความสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียง

ในกาลต่อมา บริเวณลุ่มน้ำอื่น เช่น ลุ่มน้ำเหลือง ลุ่มน้ำอัมก๊ก เป็นอาทิ ก็มีลักษณะของการก่อตั้งเป็นสังคมเผ่าที่เป็นอิสระต่อกันขึ้น แต่มีระดับความเจริญที่ด้อยกว่าแถบจงหยวน หรือที่ราบลุ่มภาคกลางของจีน ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตอยู่ตามป่าเขา ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการเข้าป่าล่าสัตว์ และสามารถจับมาเพื่อการคมนาคมขนส่งได้อย่าง

แคล่วคล่อง คนในกลุ่มเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ภาษา ยารักษาโรค และศิลปวิทยาการสาขาต่างๆ จากสังคมในเขตจงหยวน เราอาจเขียนแผนภาพลำดับขั้นของสังคมก่อนอุตสาหกรรมได้ดังนี้

ลักษณะเด่นของสังคมยุคโบราณของจีน เกาหลี และญี่ปุ่นในแง่เศรษฐกิจ ก็คือ ประชาชนมีการดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ (subsistence mode of production) กล่าวคือ ทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตรและหัตถกรรมเพื่อการบริโภคเป็นหลัก หากมีของเหลือก็อาจใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นหรือขายบ้างเล็กน้อย สังคมในระบบนี้ไม่ค่อยมีการสะสมทุน (capital accumulation) เพื่อใช้ในการลงทุนต่อไปดังเช่นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (capitalist mode of production) ที่ผู้ประกอบการจะใช้

เครื่องจักรและจ้างแรงงานในการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงสุด (maximization) และแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุดเช่นกัน

กรณีของจีนซึ่งเป็นสังคมที่ตั้งหลักแหล่งเป็นปึกแผ่นมานานบนฝั่งแม่น้ำฮวงโห และแม่น้ำแยงซีเกียงที่อุดมสมบูรณ์ สังคมได้พัฒนาก้าวหน้าไปไกลเมื่อเทียบกับสังคมเกาหลีและญี่ปุ่นที่ยังคงอาศัยอยู่กันเป็นก๊กเป็นเหล่า ไร้ความเจริญทางวัตถุ และใช้ชีวิตร้อนรุ่มไปตามบริเวณแหล่งต่างๆ ทางแถบแมนจูเรีย ส่วนควบคุมการใช้น้ำแถบจงหยวนเพื่อการเพาะปลูกได้นั้น ทำให้สามารถสร้างผลผลิตได้มากพอในการเลี้ยงดูประชากรให้ทำงานในงานภาคนอกเกษตรกรรมได้บางส่วน ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเป็นผู้ปกครอง ขุนนาง ทหารตำรวจ ครูอาจารย์ และคนทรงหมอผี ตลอดจนพ่อค้าแม่ค้า และหัตถกรรม คนเหล่านี้จึงมีเวลาสร้างสรรค์วัฒนธรรมหลายชนิดขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต ดังเช่น สร้างกำแพงเมืองจีนป้องกันการรุกรานจากอนารยชน สร้างอุปกรณ์เครื่องใช้ด้วยเหล็กและโลหะ ทำกระดาษ ผ้าไหม และสร้างเงินตรา รวมทั้งทำการค้าขายกับสังคมอื่นรอบข้างไปจนถึงตะวันออกกลางและยุโรปด้วยเส้นทางสายไหม เป็นอาทิ นอกจากนี้ จีนยังได้เผยแพร่วัฒนธรรมในด้านต่างๆ ไปยังดินแดนเกาหลีและญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง

ในยุคโบราณนี้ ดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลีและญี่ปุ่นยังคงมีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม นั่นคือ เข้าป่าล่าสัตว์ ที่ผู้คนใช้ชีวิตในการแสวงหาอาหารเป็นหลัก บางส่วนยังคงอาศัยอยู่ตามถ้ำ และสร้างเพิงเป็นที่พักชั่วคราว ชีวิตของคนส่วนใหญ่จะเคลื่อนย้ายไปหาแหล่งที่มีอาหารเรื่อยไป บางกลุ่มอาจตั้งบ้านเรือนถาวรหากเห็นว่าบริเวณแห่งนั้นมี ความอุดมสมบูรณ์ และในที่สุดก็จะกลายเป็นเมืองที่ห้อมล้อมไปด้วยพื้นที่เกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทั้งเกาหลีและญี่ปุ่นเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยที่สูงและภูเขากว่าร้อยละ 70 ดังนั้น บริเวณที่ราบที่พอจะอาศัยอยู่และทำมาหาเลี้ยงชีพได้ก็จะเป็นที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาแต่ละแห่ง จึงเกิดการสร้างโคตรตระกูล (clan) ขึ้น โดยยึดถือว่า ที่ทำกินบริเวณนั้นๆ เป็นของกลุ่มของตน และสมาชิกของแต่ละกลุ่มก็จะปกป้องมิให้คนอื่นเข้ามารุกรานหรือยึดดินแดนของพวกเขาไป ความผูกพันระหว่างคนในโคตรตระกูลเดียวกันจะผูกพันกันอย่างแนบแน่น โดยมีสายสัมพันธ์ทางสายเลือดเป็นเสมือนห่วงโซ่ที่คล้องมวลสมาชิกให้สมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันสร้างความเข้มแข็งและความเจริญมั่งคั่งให้แก่กลุ่มของตน

อนึ่ง ในยุคโบราณก่อนคริสตกาล การแบ่งเส้นจีดดินแดนยังไม่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย โดยแต่ละกลุ่มแต่ละชนเผ่าต่างอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนแต่ละแห่งว่าเป็นของตน ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นกรณีพิพาทในกรรมสิทธิ์บนที่ดิน และเกาะบางแห่ง จนกลายเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประเทศมาจนถึงปัจจุบัน หนึ่งในของมณฑลเหลียวตุง มณฑลจีหลิน และมณฑลเฮหลงเจียง โดยจีนยังอ้างว่าเป็นแมนจูเรียที่จีนครอบครองมานานตั้งแต่ก่อนคริสตกาล ดังนั้น อาณาจักรโคกูริวจึงน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของจีน

ลักษณะเด่นทางการเมืองของสังคมยุคโบราณมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งสามสังคม ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีน อีกทั้งมีลักษณะคล้ายคลึงกับรัฐโบราณที่ตั้งอยู่ตามบริเวณส่วนต่างๆ ของโลก นั่นคือ การยอมรับนับถือผู้นำว่า เป็นสมมติเทพที่สืบเชื้อสายมาจากสวรรค์ โดยเป็นโอรสของสวรรค์ (Son of heaven) และได้รับอำนาจบัญชาจากสวรรค์ (mandate of heaven) ให้ลงมาปกครองสังคมนั้นๆ ดังที่ได้กล่าวอย่างละเอียดในตอนต้นแล้วว่า จักรพรรดิของจีนมีชื่อเรียกว่า หวงเต้ หรือฮ่องเต้ ซึ่งหมายถึง โอรสของสวรรค์ ที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมือง หรือเป็นเทพ-กษัตริย์ หรือเทวราชา (god-king โดยใช้คำจีนว่า หวงหรือฮ่อง) แนวคิดนี้ได้แพร่หลายเข้าไปในหมู่ชาวเกาหลีที่เรียกผู้นำคนแรกว่า ตันกุน ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับเทพที่มาจุติบนพื้นโลกและได้ตั้งอาณาจักรโคโซซอน (โซซอนโบราณ) ขึ้น ในขณะที่นิยายปรัมปราของญี่ปุ่น ก็มีเทพนิมิตที่ได้รับบัญชาจากสวรรค์ให้มาปกครองเกาะญี่ปุ่นในยุคยามาโตะ

ในทางทฤษฎี การสืบสานสันติวงศ์ของจีน กับเกาหลี และญี่ปุ่น ได้แก่ การส่งผ่านอำนาจโดยสายโลหิต นั่นคือ พระโอรสของมเหสีเอกจะเป็นองค์รัชทายาทสืบทอดอำนาจการปกครองจากพระบิดา และกลายเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติติดต่อกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของญี่ปุ่นตั้งแต่โบราณกาลมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ ในกรณีของจีนนั้น จักรพรรดิยังหมายถึง กษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม หรือธรรมราชา (sage king โดยใช้คำจีนว่า ตี้) ที่ปกครองประเทศด้วยความเมตตาและสร้างเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประเทศอีกด้วย ดังนั้น หากจักรพรรดิพระองค์ใดเป็นคนโหดร้าย ไม่สนใจในการปกครองบ้านเมืองให้เป็นสุข แต่กลับแสวงสุขบนความทุกข์ระทมของมวลประชาราษฎร์ สวรรค์ก็จะส่งสัญญาณที่เป็นลางร้ายให้บังเกิดขึ้น เช่น การเกิดทิวพิกภัย - น้ำท่วม ฝนแล้ง เกิดราหูอมจันทร์ เป็นต้น ประชาชนก็จะหาทางเปลี่ยนให้ผู้ทรงธรรม

ทำหน้าที่เป็นจักรพรรดิองค์ใหม่แทน ผู้ทรงธรรมนี้อาจเป็นคนสามัญธรรมดาหรือมาจากชนกลุ่มน้อย มิได้เป็นขุนนางหรือสืบเชื้อสายใดๆ จากจักรพรรดิองค์เดิมก็ได้ แต่เป็นผู้ทำหน้าที่กอบกู้บ้านเมืองให้พ้นจากวิบัติจากการกระทำของจักรพรรดิที่โหดร้าย ดังนั้นเราจะเห็นการยึดอำนาจและตั้งราชวงศ์ใหม่ขึ้นอยู่เสมอๆ ตลอดประวัติศาสตร์ของจีน ซึ่งเป็นเช่นเดียวกันกับกรณีของเกาหลี อย่างไรก็ตาม เมื่อมีจักรพรรดิองค์ใหม่ของราชวงศ์ใหม่ขึ้นแล้ว ประชาชนก็จะให้ความเคารพนับถือเฉกเช่นเดียวกับจักรพรรดิองค์อื่นเพราะจะคิดว่า เป็นบุคคลที่สวรรค์ส่งมาแทนจักรพรรดิที่ไร้คุณธรรม

ศาสนจักรและอาณาจักรของสังคมในแถบเอเชียตะวันออกในอดีต (และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันในบางสังคม) ได้รวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว คำว่า ศาสนจักรที่กล่าวถึงนี้เป็นเรื่องของความเชื่อในรูปของพระผู้เป็นเจ้าที่จักรพรรดิหรือกษัตริย์ได้สวมร่างนั้นทำหน้าที่ในการปกครองบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้จึงมีการใช้ภาษา พิธีกรรม และธรรมเนียมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเสมือนเป็นการกระทำต่อพระเจ้า โดยประชาชนพลเมืองจะให้ความเคารพ ยกย่อง กราบไหว้บูชา และปฏิบัติตามคำบัญชาโดยปราศจากข้อสงสัย ดังที่มีการเรียกกันว่า “สมมติเทพ” นั่นเอง

ต่อมา สังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือได้ก่อตั้งเป็นรัฐ-ชาติของตนเองและอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าแยกออกจากกันอย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งจะอยู่ระหว่าง 200 – 500 ปีของช่วงการเปลี่ยนผ่านเป็นคริสตกาล ดังเช่น จีนในยุคราชวงศ์ฉิน เกาหลีในยุคสามอาณาจักร และญี่ปุ่นในยุคยามาโตะ ในยุคต้นคริสตกาลนี้ จีนมีความเจริญรุ่งเรืองและมีอิทธิพลทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเหนือกว่าเกาหลีและญี่ปุ่นมาก จึงได้ตั้งตนเป็นศูนย์กลาง โดยมีรัฐอื่นๆ ตั้งอยู่ล้อมรอบ เสมือนเป็นครอบครัวใหญ่ (family of nations) ทั้งนี้รวมญี่ปุ่นและเกาหลีเป็นส่วนหนึ่งด้วย โดยเรียกรัฐเหล่านั้นว่า รัฐบรรณาการ จนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่ 9 ญี่ปุ่นก็ปฏิเสธการเป็นรัฐบรรณาการของจีน ในขณะที่เกาหลียังคงผูกพันกับจีนมาจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19

การก้าวขึ้นมาเป็นรัฐอิสระของจีน เกาหลี และญี่ปุ่น มีส่วนก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันกษัตริย์ (จักรพรรดิ) เพราะพระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์เดียวกัน และทรงมุ่งมั่นที่จะให้สังคมนั้นปกครองมีความเข้มแข็ง เจริญรุ่งเรืองเหนือชนเผ่า/รัฐอื่น และพร้อมที่จะทำศึกสงครามเพื่อขยายอาณาเขต และুদ্ধถึงความมั่งคั่งจากรัฐอื่นเข้ามายังบ้านเมืองของตน ดังนั้น ความเป็นเทพสมมติจึงมีความสำคัญและ

ถูกใช้ให้เป็นสัญลักษณ์ของชาตินั้นๆ ด้วยเหตุนี้ จิตวิญญาณของคนจีน เกาหลี และญี่ปุ่น จึงผูกพันกับชาติ-กษัตริย์ (จักรพรรดิ) อย่างแน่นแฟ้นและหยั่งรากฝังลึกลงไป ในจิตใจ ก่อให้เกิดเป็น “มุมมองของการมองโลก” ในแง่สมมติเทพเรื่อยมาตลอดช่วงระยะเวลาอันยาวนานกว่า 2,000 ปี (ก่อนคริสต์ศักราช – ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19) จนกระทั่งสถาบันกษัตริย์ได้ถูกแนวคิดด้านวัตถุนิยมในรูปแบบของลัทธิทุนนิยมและความเป็นประชาธิปไตยจากชาติตะวันตกเข้ามาครอบงำ ทำให้สถาบันกษัตริย์ได้ถูกลบออกไปในหมู่ของชนชาวจีนและเกาหลี ในขณะที่ญี่ปุ่นยังคงยึดถือสถาบันนี้มาจนกระทั่งทุกวันนี้ แม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้การกดดันของแนวคิดด้านวัตถุนิยมอย่างหนักเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีเอกลักษณ์เฉพาะของชนชาวอาทิตย์อุทัย (รวมทั้งของไทย และเขมร) ที่สถาบันกษัตริย์ยังคงเป็นสัญลักษณ์ของชาติ และจักรพรรดิได้รับการยกย่อง อย่างไรก็ตาม ฐานะและพระราชอำนาจของพระองค์ก็ถูกจำกัดลงไปมาก

ความเกี่ยวข้องและความผูกพันระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่นในช่วงนี้ (จากตอนต้นคริสตศตวรรษจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19) เป็นไปอย่างใกล้ชิด โดยจีนเป็นเสมือนเมืองพี่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีวัฒนธรรมสูงเด่น และมีอำนาจทางการเมืองการปกครองเหนือกว่าเกาหลีและญี่ปุ่น ซึ่งประเทศทั้งสองต้องพึ่งพาเงินแทบทุกทาง วัฒนธรรมจีนถือเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดและเป็นแบบอย่าง ที่คนเกาหลีและญี่ปุ่นยกย่องและเอาเป็นแบบอย่าง คนในราชสำนักของทั้งสองสังคมต้องเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อใช้ในการศึกษา ศิลปวิทยาการ และวิถีธรรมเนียมปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลัทธิขงจื้อ และพุทธศาสนาโดยผ่านมาทางจีนเพื่อนำมาปฏิบัติใช้ในสังคมของตน

อย่างไรก็ตาม การสร้างอิทธิพลทางการเมืองด้วยการครอบงำโดยตรง อันก่อให้เกิดเป็นสงครามรบพุ่งระหว่างกันก็เกิดอยู่เนืองๆ โดยฝ่ายชนะจะกวาดต้อนผู้คนของฝ่ายที่พ่ายแพ้ไปเป็นทาสรับใช้ และแย่งชิงเสบียงอาหารและเครื่องมือเครื่องใช้ไปเป็นของฝ่ายตน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในตอนต้นของคริสตศตวรรษที่อาณาจักรซิลลาของเกาหลี ร่วมมือกับกองทัพถัง (ราชวงศ์ถัง) ของจีน โจมตีอาณาจักรโคกูริวและอาณาจักรเพ็กเจ ก่อตั้งเป็นอาณาจักรสหพันธรัฐซิลลาขึ้น ในขณะที่ญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือเพ็กเจ โจมตีซิลลาถึง 25 ครั้ง ในที่สุดก็ยึดส่วนหนึ่งของบริเวณตอนปลายของคาบสมุทร โดยเรียกดินแดนนี้ว่า รัฐมินามา ในปี ค.ศ. 369 จนถึง ค.ศ. 562 ในขณะเดียวกันทหารญี่ปุ่นก็

ได้ยึดดินแดนส่วนหนึ่งทางตอนเหนือของอาณาจักรโคกูริวไว้ตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4 จนกระทั่งพระเจ้าควางแกโทได้ขับไล่ทหารญี่ปุ่นออกไปจากอาณาจักรของพระองค์ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 5

ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ญี่ปุ่นได้ยกกองทัพเข้าโจมตีเกาหลีในปี ค.ศ. 1592 และ ค.ศ. 1597 แม้จะไม่สำเร็จเพราะโชกุนอึเอะโงะได้เสียชีวิตเสียก่อน แต่ก็ได้เข้าครอบครอง หมู่เกาะโด๊กโดเอาไว้ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นข้อขัดแย้งระหว่างสองประเทศนี้จนถึงปัจจุบัน

ในที่สุดตอนปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ญี่ปุ่นทำสงครามกับจีนและประสบความสำเร็จชนะในปี ค.ศ. 1895 จึงได้เข้าครอบงำเกาหลีแทนจีน โดยบังคับให้จีนยุติการเรียกร้องให้เกาหลีส่งบรรณาการไปให้ ทำให้ความเป็นรัฐบรรณาการของเกาหลีต่อจีนสิ้นสุดลง และสุดท้ายญี่ปุ่นก็ผนวกเกาหลีให้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอาทิตย์อุทัยในปี ค.ศ. 1910

ในแง่เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม การค้าขายระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่นก็ได้กระทำต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา แต่ปริมาณและมูลค่ามีไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะสังคมทั้งสามในยุคนั้นต่างก็ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน นั่นคือ สินค้าเกษตรและหัตถกรรม ดังนั้นหากมีสินค้าที่แปลกและหายากในสังคมหนึ่งก็จะถูกส่งไปขายยังอีกสังคมหนึ่ง อีกทั้งสังคมทั้งสามยังอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ มิได้มีการแสวงหากำไรเพื่อการสะสมทุนในระดับโลก (accumulation at the world scale) ส่วนภายในสังคมแต่ละสังคมนั้น กิจกรรมทางการค้าเป็นไปตามระบบประเพณี กล่าวคือ เมื่อผู้ปกครองได้รับทรัพย์สินมรดกของรัฐบาลส่วนกลางและผลผลิตที่ส่งขึ้นไปจากชาวนาและข้าทาส ก็จะนำไปแบ่งปันให้กับผู้ยากไร้และประชากรทั่วไปในรัฐในรูปของการจัดงานเลี้ยง และเป็นเงินเดือนให้แก่ขุนนาง ทหาร และข้าราชการ วิธีการนี้เรียกว่า การรวบรวมและจ่ายแจก (pooling and distributing) อนึ่ง ค่านิยมของคนในสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพมักเน้นคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันที่เป็นสุข ด้วยเหตุนี้ การแบ่งปันให้ทุกคนมีกินมีใช้และให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกสังคมที่ตกทุกข์ได้ยากเป็นสิ่งที่ดีที่คนในสังคมเดียวกันต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น ผู้คนจึงมองพ่อค้าวานิชที่ขูดเลือดขูดเนื้อคนอื่นด้วยการแสวงหากำไรเป็นหลักจึงถูกสังคมรังเกียจ ไม่มีใครต้องการจะคบค้าสมาคมด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อที่เป็นรากฐานความเชื่อของคนในสังคมทั้งสามในยุคนี้ โดยมี

แนวโน้มเอียงในการต่อต้านวัตถุนิยม จึงทำให้ลัทธิทุนนิยมไม่สามารถขยายตัวได้มาก
 ใหม่ๆ ที่มีชาวตะวันตกเข้าไปในสังคมเหล่านี้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 – 16 แล้ว

ส่วนในด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมนั้นเป็นไปอย่างกว้างขวาง โดยจีนจะ
 เป็นแหล่งอารยธรรมใหญ่แทบทุกด้านและญี่ปุ่นต้องพึ่งพา ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นสามารถ
 ติดต่อกับประเทศอื่นและอินเดียได้แล้ว ขอบเขตของการส่งผ่านวัฒนธรรมจึงขยายตัว
 ออกไปอย่างกว้างขวาง และมีการค้าติดต่อกับสังคมอื่นมากขึ้น จนกระทั่งคริสต์ศตวรรษ
 ที่ 13 เป็นต้นไป จีนกลายเป็นคู่แข่งและเป็นศัตรูกับญี่ปุ่น

สงครามระหว่างญี่ปุ่นกับจีนในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั้น จีนได้มอบ
 ใต้หวัน หมู่เกาะริวกิว และบางส่วนของแหลมเหลียวตุงให้กับญี่ปุ่น ซึ่งจุดนี้เองที่ญี่ปุ่น
 อ้างกรรมสิทธิ์บนหมู่เกาะเตียววี ซึ่งตั้งอยู่ตอนปลายของหมู่เกาะริวกิว และกลายเป็น
 ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองในยุคปัจจุบัน

ต่อมา บริเวณแถบเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeast Asia) เป็นภูมิภาคที่
 ได้รับความสนใจจากผู้คนทั่วโลกตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 มาจนถึงยุคปัจจุบัน
 ทั้งนี้เพราะประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณดังกล่าวได้สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของ “ชน
 ผิวเหลือง” ให้โลกล่วงรู้ถึงความสามารถที่ผลักดันให้ชาติอาทิตย์อุทัยกลายเป็น
 มหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่สองของโลกได้ในตอนปลายทศวรรษ 1960 ต่อมา
 สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ประกาศศักดาด้วยการนำชาติให้ก้าวกระโดดด้วยการมี
 อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในทศวรรษที่ 1970 – 80 ส่วนจีน
 แผ่นดินใหญ่ก็ก้าวล้ำหน้าในทศวรรษ 1990 มาจนถึงทุกวันนี้ อีกทั้งหากรวม
 สาธารณรัฐจีนหรือใต้หวันเข้าด้วยแล้ว ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงได้กลายเป็นแผ่นดินทอง
 ที่โชติช่วงด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรวมกันเกือบครึ่งหนึ่ง อีกทั้งมีจำนวน
 ประชากรรวมกันถึงหนึ่งในสี่ของทั้งโลกทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า คนเอเชียหรือชนผิวเหลืองมิได้รวม
 เป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน แต่ประกอบไปด้วยชนหลายชาติหลายภาษา และแต่ละชาติต่างมี
 ภูมิรัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และความผูกพันกับชนในชาติเดียวกันอย่างแน่นแฟ้น อนึ่ง
 การมีอาณาจักรที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดติดกันมาตั้งแต่ก่อตั้งประเทศ ย่อมต้องมีความเกี่ยวพันซึ่ง
 กันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ความสัมพันธ์ในบางช่วงบางตอนอาจมีต่อกันเป็นอย่างดี
 ดี ก่อให้เกิดความสงบร่มเย็น มีการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ตลอดจน

ศิลปวัฒนธรรมระหว่างกัน ในทางตรงข้าม บางช่วงบางตอนของกาลเวลาอาจมีการกระทบกระทั่งกัน หรือเกิดข้อขัดแย้งระหว่างกันและกันขึ้น ในบางครั้งมีความรุนแรงจนถึงขั้นทำสงครามต่อกัน เช่น สงครามระหว่างญี่ปุ่น – จีน สงครามมหาเอเชียบูรพาในสงครามโลกครั้งที่สอง และสงครามเกาหลี เป็นอาทิ ได้สร้างความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินมากมายโดยไม่อาจเรียกกลับคืนมาได้ อีกทั้งส่งผลให้เกิดการตอกย้ำลัทธิชาตินิยมให้ดำรงคงอยู่และได้พัฒนาสืบสานอันก่อให้เกิดความเกลียดชัง และการดูถูกเหยียดหยามประเทศเพื่อนบ้าน แต่เนื่องจากสภาพภูมิรัฐศาสตร์ที่ประเทศหนึ่งไม่อาจโยกย้ายอาณาเขตของตนออกไปจากบริเวณความขัดแย้งนั้นได้ ในขณะที่เดียวกัน ก็ไม่อาจกลืนชาติอื่นเข้าเป็นอาณาจักรของตนไปได้ตลอด จึงก่อให้เกิดความพยายามสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกันและกันภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเป็นระยะๆ

ในโลกยุคใหม่ ได้เกิดปรากฏการณ์ที่ประเทศต่างๆ ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากความทันสมัยในด้านการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการเดินทางเร็วในช่วงแรก ต่อมา การพัฒนาอากาศยาน และเครื่องมือสื่อสารก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ก็ยังทำให้ประเทศต่างๆ มีความเกี่ยวพันกันมากขึ้น จนมีการกล่าวอ้างว่าปัจจุบันโลกเป็นยุคไร้พรมแดน การพัฒนาการของโลกดังนี้ ยังผลให้ประเทศในแต่ละภูมิภาคได้มีความโดดเด่นอีกต่อไป อีกทั้งประเทศใหญ่ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคอื่นที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากประเทศของตน ก็ยังทำให้โลกกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น ในขณะที่ข้อขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งภายในและภายนอกของแต่ละภูมิภาคของโลกก็มิได้ลดน้อยถอยลงไปเลย

จึงเกิดมีปัจจัยหลากหลายที่ทำให้ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างกันและกันขึ้น เพื่อความอยู่รอด และสร้างความมั่นคง ในขณะที่เดียวกันได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตลอดจนความริ้วรานด้านความสัมพันธ์อันเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ที่ขมขื่น และการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการเมืองในยุคปัจจุบัน เช่น การแข่งขันชิงความเป็นเจ้า (hegemony) ทางการเมือง การแข่งขันชิงมิตรประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแหล่งทรัพยากรตามส่วนต่างๆ ของโลก ในปัจจุบัน เป็นอาทิ

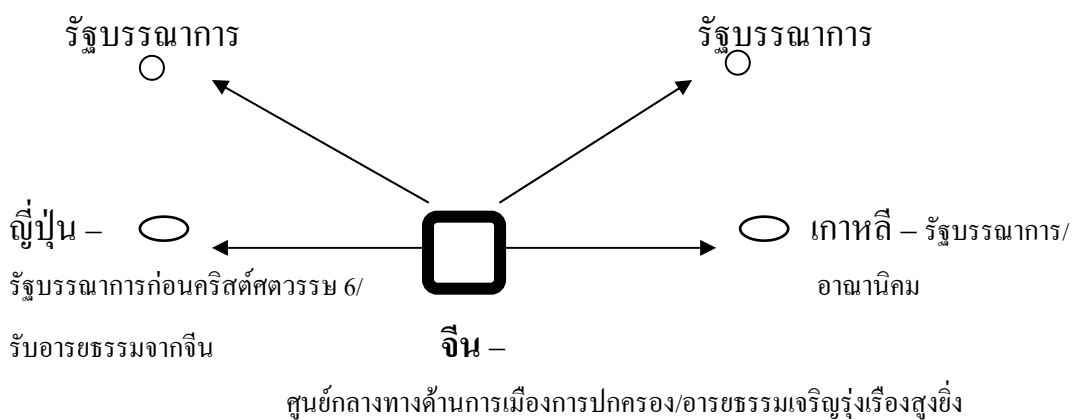
รูปแบบความสัมพันธ์

1. ยุคโบราณ ยุคนี้เริ่มตั้งแต่สังคมจีน เกาหลี และญี่ปุ่นก่อตั้งเป็นประเทศขึ้นมาจนถึงตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 แม้ว่างานวิจัยชิ้นนี้จะไม่ศึกษาครอบคลุมเนื้อหาในส่วนนี้ก็ตาม แต่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงบางส่วน ทั้งนี้เพราะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนต่อรัฐเล็กๆ ที่ตั้งอยู่โดยรอบความสัมพันธ์นี้เรียกว่าระบบรัฐบรรณาการ

ระบบรัฐบรรณาการเป็นระบบเก่าแก่ที่จีนมีต่อรัฐเล็กๆ ที่ตั้งอยู่โดยรอบอาณาจักร นับตั้งแต่ราชวงศ์ชั่น (ปี 206 ก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ. 220) เป็นต้นมา ดังเป็นที่ประจักษ์ว่า อาณาจักรโคกูริว เพ็กเจ ซิลลา (สังคมเกาหลียุคโบราณหรือยุคสามอาณาจักร) และญี่ปุ่นในยุคนั้นถูกกำหนดให้เป็นรัฐบรรณาการของจีน โดยจีนเป็นศูนย์กลางของสมาคมประชาชาติทั้งหลายในเอเชีย นักวิชาการชาวยุโรปเรียกกระบวนการแบ่งระดับความสัมพันธ์ของจีนนี้ว่า ครอบครัวของกลุ่มประเทศ (family of nations) ต่อมา ญี่ปุ่นได้ตั้งตัวเป็นอิสระปลดแอกจากการเป็นรัฐบรรณาการของจีน แต่ก็ตระหนักว่าตนเป็นชาติเล็กเมื่อเทียบกับจีน

กล่าวโดยสรุป รูปแบบความสัมพันธ์ในยุคโบราณปรากฏออกมาตามรูปดังนี้

รูปที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ยุคโบราณ

2. ยุคต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อชาติมหาอำนาจตะวันตกเข้าไปในบริเวณแถบนี้ และค่อยๆ สร้างฐานอำนาจทางการเมือง รวมทั้งนำลัทธิทุนนิยมเข้าไปเผยแพร่ในดินแดนที่มีวิธีการผลิตแบบยังชีพและแบบฟิวเดิล (Subsistence and Feudal Modes of Production) ชาติตะวันตกที่กล่าวถึง ได้แก่ สเปน และปอร์ตุเกสเป็นกลุ่มแรก และอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน รวมทั้งรัสเซียเป็นกลุ่มหลังที่เข้าไปในจีนและเกาหลี ซึ่งมีวิธีการผลิตแบบยังชีพ ในขณะที่ญี่ปุ่นมีวิธีการผลิตแบบฟิวเดิล อิทธิพลทางการทหารและลัทธิทุนนิยมเข้าไปทำลายอำนาจของจีนที่มีอยู่เหนือรัฐบรรณาการและอำนาจในการครอบครองภายในประเทศจีนเองด้วยการทำสงครามฝิ่น (ค.ศ. 1839 – 1843) ในขณะเดียวกัน มีการปลุกกระแสชาตินิยมของชาวฮั่นต่อต้านราชสำนักชิง (พวกแมนจู) จนเป็นเหตุให้อาณาจักรที่เคยยิ่งใหญ่ไม่อาจช่วยเหลือตัวเองได้และเข้าสู่ยุคกึ่งอาณานิคม-กึ่งศักดินา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1844

ส่วนเกาหลีก็ประสบชะตากรรมเฉกเช่นจีนที่บ้านเมืองเกิดความระส่ำระสาย อันเป็นผลมาจากการต่อสู้เพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลี ระหว่างจีน ญี่ปุ่นและรัสเซีย รวมทั้งการเผชิญหน้าของกลุ่มนิยมตะวันตกหรือที่เรียกว่า ซิริค กับกลุ่มอนุรักษ์นิยมตะวันออก หรือตงฮัก ก่อให้เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

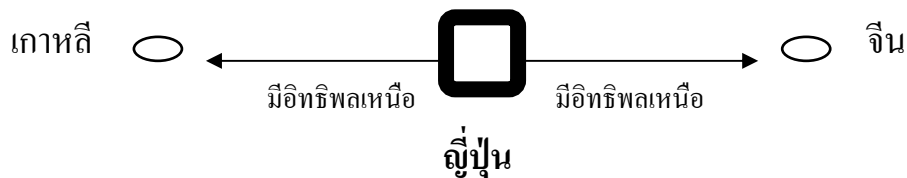
ในทางตรงกันข้าม ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีวิธีการผลิตแบบฟิวเดิลที่ขุ่นเคืองหรือโงกุนครอบครองอำนาจเป็นกลุ่มๆ ในช่วงก่อนการเปิดประเทศ ต่อมาได้ไอบรับระบบการผลิตแบบทุนนิยมไว้อย่างกลมกลืน อีกทั้งได้รับเอาอุดมการณ์ลัทธิการครอบครองความเป็นเจ้ามาเป็นเป้าหมายของชาติด้วยการเสริมสร้างกำลังทหารเข้าโจมตีจีนในปี ค.ศ. 1895 และรัสเซียใน ค.ศ. 1905 ชัยชนะในสงครามดังกล่าว ทำให้ญี่ปุ่นเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลีและแมนจูเรียของจีน และในที่สุดก็ผนวกดินแดนบนคาบสมุทรเกาหลีเป็นอาณานิคมใน ค.ศ. 1910

ในยุคนี้ ญี่ปุ่นซึ่งเป็นชาติผิวเหลืองชาติแรกที่ได้รับยกย่องให้มีสถานภาพเทียบเท่ากับชาติมหาอำนาจตะวันตก ทั้งนี้เป็นผลมาจากชัยชนะจากการกระทำสงครามกับรัสเซีย อีกทั้งมีฐานะทางเศรษฐกิจเหนือกว่าประชาชาติในเอเชียทั้งหมด จึงเป็นประเทศหลักที่เข้าไปลงทุนในจีนและเกาหลีตลอดช่วงครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่

20 อนึ่ง มีการบังคับให้คนเกาหลีเปลี่ยนชื่อเป็นชื่อญี่ปุ่น และใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษากลาง รวมทั้งกวาดต้อนคนจีนและคนเกาหลีไปเป็นกรรมกรในประเทศญี่ปุ่นและในดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครอง ทำให้อิทธิพลทางวัฒนธรรมชาวอาทิตย์อุทัยมีเหนือจีนและเกาหลี

ในยุคนี้ รูปแบบของความสัมพันธ์จึงปรากฏออกมาดังรูปต่อไปนี้

รูปที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์ในยุคต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

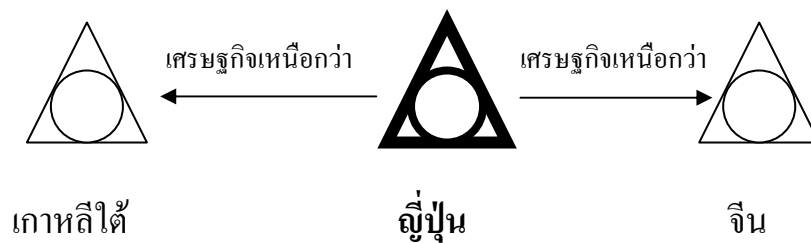

3. ยุคครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตอนต้นของยุคนี้ ญี่ปุ่นยังคงเป็นผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอำนาจในทางเศรษฐกิจแม้ว่าจะพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สองอย่างย่อยยับ ในขณะที่จีนและเกาหลีได้ต่างตกอยู่ในภาวะชงักงัน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองและเกิดสงครามภายใน ทำให้ภาวะเศรษฐกิจซบเซาจนแทบช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ในกรณีของเกาหลีได้นั้น ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากมิตรประเทศเพื่อส่งอาหารเลี้ยงดูประชากรที่หิวโหยเป็นเวลานานนับสิบปีภายหลังสงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950 – 1953) สิ้นสุดลง

ความสำเร็จในการฟื้นฟูบูรณประเทศของญี่ปุ่นได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกาเมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1945 และสามารถนำพาชาติให้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่สองของโลกในปี ค.ศ. 1968 ญี่ปุ่นจึงเป็นชาติที่ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของเงินให้เปล่า เงินกู้ และการลงทุนในจีนและเกาหลีใต้ อีกทั้งส่งผ่านเทคโนโลยีที่เหนือกว่าไปให้แก่ประเทศทั้งสองอย่างต่อเนื่อง

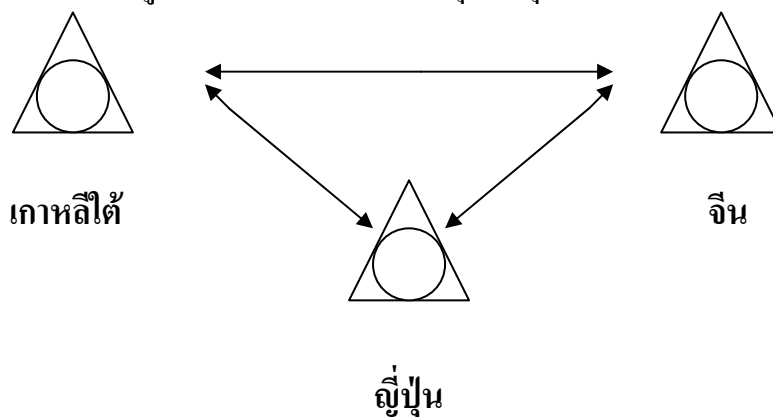
อย่างไรก็ตาม ในยุคนี้ความสัมพันธ์ของทั้งสามประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับความเป็นอิสระของแต่ละชาติตามกฎหมายขององค์การสหประชาชาติที่เน้นย้ำอำนาจอธิปไตยของแต่ละรัฐซึ่งต่างมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การใช้อำนาจทางการทหารเข้ายึดครองดินแดนหรือชาติที่อ่อนแอกว่าไม่เป็นที่ยอมรับอีกต่อไป กฎดังกล่าวได้รับการผลักดันและยอมรับจากชาติต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา ยุโรป สหภาพโซเวียต เป็นอาทิ ดังนั้น รูปแบบความสัมพันธ์จึงมีลักษณะดังนี้

รูปที่ 3 รูปแบบความสัมพันธ์ในยุคครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20

4. ยุคปัจจุบัน เหตุการณ์ในยุคนี้ก่อตัวขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 ที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่เรียกว่า การร่วมมือเชิงการแข่งขัน (Competitive cooperation) ระหว่างจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ดังในรูปต่อไปนี้

รูปที่ 4 รูปแบบความสัมพันธ์ในยุคปัจจุบัน (ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21)

ญี่ปุ่นซึ่งเคยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพุ่งพรวดในช่วงทศวรรษที่ 1950 ถึง 1970 ได้ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจฟองสบู่ในทศวรรษที่ 1990 ทำให้อัตราความเจริญเติบโตมีเพียงร้อยละ 0 - 2 ต่อปี เฉกเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ที่เคยมีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงในทศวรรษที่ 1960 1970 และ 1980 ก็ชะลอตัวลงเหลือเพียงร้อยละ 3 - 4 ต่อปี ในขณะที่จีนกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญเติบโตสูงสุดนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 มาจนถึงปัจจุบัน ส่วนการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศทั้งสามและกับประเทศนอกภูมิภาคได้เพิ่มทั้งปริมาณและมูลค่าสูงยิ่ง ก่อให้เกิดความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศที่ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าจะเป็นการ “พึ่งพา” ประเทศญี่ปุ่นแต่เพียงฝ่ายเดียวดังเช่นในอดีต อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือกันและกันเพื่อให้เกิดความรุ่งเรืองในระบบทุนนิยม (การผลิตซ้ำและการสะสม) นั้น เป็นไปในลักษณะของการแข่งขันระหว่างประเทศทั้งสามและกับกลุ่ม/ประเทศในภูมิภาคอื่นของโลก การแข่งขันนี้เป็นแบบใครดีใครได้ (zero-sum game) แม้ว่าต่างฝ่ายต่างประกาศว่า การแข่งขันจะเป็นแบบที่ทุกฝ่ายจะได้รับผลประโยชน์ (win-win game) ก็ตาม การขัดแย้งกันทางเศรษฐกิจมีขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งอันเป็นผลมาจากหนี้ยางประวัติศาสตร์ และการแย่งผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ รวมกับการแย่งชิงประเทศพันธมิตรทางด้านเศรษฐกิจจากภูมิภาคอื่น

ความสัมพันธ์ของตัวแปร: การพิสูจน์สมมติฐาน

1. ปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และด้านสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแต่ละชาติและก่อให้เกิดลัทธิชาตินิยมขึ้น

ในส่วนของปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์นั้น ประเทศทั้งสามตั้งอยู่ในบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ใกล้ชิดติดกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนกับเกาหลี ส่วนญี่ปุ่นนั้นเป็นเกาะ มีทะเลญี่ปุ่น (เกาหลีเรียกว่า ทะเลตะวันออก) ขวางกั้นอยู่ระยะทางจากเมืองปูซานของเกาหลีใต้กับเมืองฟูกูโอกะของเกาะคิวชูของญี่ปุ่นเท่ากับ 190 กม. แต่มีเกาะทสึชิมะของญี่ปุ่นตั้งอยู่ระหว่างกลางโดยมีระยะห่างจากฝั่งของเกาหลีเพียง 50 กม.

ในอดีต อิทธิพลของจีนได้แผ่ครอบคลุมเหนือบริเวณภูมิภาคแห่งนี้ ต่อมา เมื่อมีการก่อตั้งสังคมเกาหลีและสังคมญี่ปุ่นขึ้น จึงมีการขีดเส้นเขตแดนและใช้ลักษณะทางด้านชาติพันธุ์ สังคมวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาเป็นตัวกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ญี่ปุ่นและเกาหลีได้ใช้ความเป็น “เอกพันธุ์” เป็นตัวชี้ถึงชนชาติของตน ปัจจุบันเหล่านี้ล้วนใช้เป็นรากฐานของการสร้างลัทธิชาตินิยมขึ้นเพื่อให้ชนชาติของตนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ให้มีสถานภาพสูงเด่น และแตกต่างไปจากชนชาติอื่นที่อาศัยอยู่รอบข้าง ดังนั้น เราจึงมองเห็นว่า ลัทธิชาตินิยมปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในญี่ปุ่นและเกาหลี และได้รับการนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการครอบงำประเทศอื่นในทางการทหาร และใช้เพื่อการพัฒนาประเทศของตน ส่วนกรณีของจีนนั้น ได้ใช้ “ความเป็นคนจีน” สร้างเครือข่ายและผูกมัดความร่วมมือภายในประเทศและการมีส่วนร่วมจากชาวจีนโพ้นทะเลมาสร้างสรรคประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้า

การกระทบกระทั่ง การรุกราน และความรู้สึกเป็นอริกับสังคมข้างเคียงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไปในทุกบริเวณของโลก แต่เนื่องจากแต่ละประเทศไม่อาจโยกย้ายที่ตั้งไปไว้ในบริเวณอื่นได้ตามอำเภอใจ ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อจำกัดทางธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ประเทศเพื่อนบ้านจึงจำเป็นที่จะต้องหันมาร่วมมือกันสร้างสันติภาพและความมั่งคั่งในบางช่วงเวลา ดังนั้น ปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์จึงยังผลให้เกิดความร่วมมือกันก่อให้เกิดการสร้าง “วัฒนธรรมร่วม” ด้วยการดึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมของบริเวณนั้นมาเป็นเสาหลักของค่านิยมขึ้น ในกรณีของประเทศในบริเวณแถบนี้ ได้ใช้ “ค่านิยมเอเชีย” (Asian value) เป็นตัวร่วม

กล่าวโดยสรุป ตัวแปรทางด้านภูมิรัฐศาสตร์และด้านสังคมวัฒนธรรมส่งผลต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของแต่ละชาติ และก่อให้เกิดลัทธิชาตินิยม ในขณะเดียวกัน หากต้องต่อสู้กับชาติในภูมิภาคอื่น ตัวแปรดังกล่าวก็จะกลายเป็นเสาหลักให้เกิดความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคเพื่อสร้างสันติภาพและความมั่งคั่งขึ้น

2. ปัจจัยทางด้านลัทธิทุนนิยม ก่อให้เกิดการแข่งขันในการสะสมทุนและการสร้างความเป็นเจ้าทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมืองระหว่างประเทศ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อญี่ปุ่นเปิดประเทศ ได้รับอารยธรรมตะวันตกพร้อมทั้งลัทธิทุนนิยมเข้ามาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง ญี่ปุ่นได้เป็นประเทศเดียวในเอเชียที่โอนรับอุดมการณ์ระบบทุนนิยมด้วยการสะสมทุนและออกไปลงทุนยังจีน จากนั้นก็เริ่มทำสงครามเพื่อแย่งชิงดินแดนและประชากรของชาติเพื่อนบ้าน จริงอยู่ที่การรบพุ่งระหว่างประเทศเพื่อนบ้านมีขึ้นมานับตั้งแต่โบราณกาล เช่น จีนต่อเกาหลี (ยึดเป็นมณฑลโกลาง) จีนต่อญี่ปุ่น (ในยุคราชวงศ์หยวนหรือมองโกล) ญี่ปุ่นต่อเกาหลี (ยุคโชกุนเอโดะ) เป็นต้น แต่ยุคนั้นเป็นสงครามแย่งดินแดนเพื่อสร้างความเป็นใหญ่ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ

สำหรับการรุกรานและแย่งชิงผลประโยชน์ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นการสะสมทุนในระดับโลก (Accumulation on a world scale) และก่อให้เกิดลัทธิจักรวรรดินิยมขึ้น โดยญี่ปุ่นพยายามผลักดันตนเองให้บรรลุถึง ด้วยการเข้าครอบครองจีนตอนเหนือ ได้หัวน คาบสมุทรเกาหลี และทำสงครามแปซิฟิกในสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งครอบคลุมไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมู่เกาะต่างๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งจะขยายแนวรบไปทางออสเตรเลีย และทางอินเดีย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพ่ายแพ้สงคราม อาณาเขตของญี่ปุ่นก็ถูกจำกัดให้ครอบครองเฉพาะพื้นที่สี่เกาะใหญ่ราว 380,000 ตารางกิโลเมตร โดยต้องคืนดินแดนที่เคยยึดครองอีกราว 300,000 ตารางกิโลเมตร หรือมีขนาดประมาณเท่ากับแผ่นดินของตนให้แก่เจ้าของเดิมไป ญี่ปุ่นจึงสร้างเป้าหมายใหม่เพื่อให้เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ จึงได้ทุ่มเทพลังทุกภาคส่วนร่วมมือกันพัฒนาตามกลไกของลัทธิทุนนิยม แต่เน้นหน่วยของประเทศเป็นตัวขับเคลื่อน จึงเกิดรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า ลัทธิทุนนิยมที่มีการชี้นำหรือกำกับจากรัฐ (guided capitalism) หรือบางคนเรียกว่า บริษัทญี่ปุ่น (Japan Inc.) เป็นต้น ในที่สุดญี่ปุ่นก็บรรลุเป้าหมายในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1960

ต่อมา เกาหลีใต้และจีนเดินตามแนวทางของญี่ปุ่น และต่างแข่งขันกันและกันเพื่อครอบครองความเป็นเจ้าทางเศรษฐกิจ

สังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงได้เปลี่ยนรูปแบบของการดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพมาเป็นสังคมที่ผูกติดกับการดำเนินชีวิตในระบบทุนนิยมอย่างเหนียวแน่น อันถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนสังคม (social transformation) อย่างมีนัยสำคัญ โดยเริ่มจากญี่ปุ่นตั้งแต่ตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกาหลีใต้ในตอนกลาง และจีนในตอนปลาย

คริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อแต่ละประเทศเดินทางบนเส้นทางของระบบทุนนิยม ก็เริ่มการสะสมทุนและสร้างความเป็นเจ้า ดังจะเห็นได้จากกรณีของญี่ปุ่นที่สะสมทุน ติดตามด้วยการทำสงครามเพื่อยึดดินแดนประเทศรอบข้างเป็นอาณานิคม ต่อมาเมื่อก่อตั้งองค์การสหประชาชาติที่ให้ปลดปล่อยอาณานิคมเป็นอิสระ แต่การครอบงำชาติอื่นก็ยังคงดำเนินต่อไปในรูปแบบ “อาณานิคมสมัยใหม่” (neo-colonialism) โดยใช้บรรษัทข้ามชาติเข้าไปดักดวงผลประโยชน์จากชาติอื่นที่เล็กและมีอำนาจทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ดังนั้น ในกรณีของญี่ปุ่น เกาหลีใต้และจีนก็ยึดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบของอาณานิคมสมัยใหม่ในทุกมิติ (เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมืองระหว่างประเทศ และวัฒนธรรม) ต่อชาติอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นั่นคือ การครอบครองความเป็นเจ้า นั่นเอง

3. ปัจจัยทางด้านข้อจำกัดทางโครงสร้างของลัทธิทุนนิยมส่งผลให้เกิดการสร้างสันติภาพและความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ

ลัทธิทุนนิยมมีความจำเป็นที่จะต้องธำรงอยู่และพัฒนา (นักวิชาการบางคนอาจเรียกว่า การผลิตซ้ำ – reproduction of capitalism) นั่นหมายความว่า กระบวนการของทุนนิยมจะไม่ทำลายตัวเอง แต่จะรุกและก้าวต่อไปเพื่อให้เกิดการพัฒนาและให้มีพลังอำนาจเหนือวิธีการผลิตแบบอื่น (ในที่นี้หมายถึง วิธีการผลิตแบบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์) ดังนั้น จึงมีการระดมสรรพกำลังและกลยุทธ์ทุกประเภท เช่น กรณีของญี่ปุ่นที่ไม่อาจครอบครองความเป็นเจ้าในทางการทหาร ก็หันมาเน้นความเป็นเลิศในภารกิจทางด้านเศรษฐกิจ ส่วนเกาหลีใต้ระดมพลังทั้งชาติพัฒนาให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมในทศวรรษที่ 1960 ในขณะที่จีนละทิ้งวิธีการผลิตแบบสังคมนิยมและก้าวไปสู่การเป็นสังคมทุนนิยมเต็มตัว รวมทั้งใช้เครือข่ายประเทศกำลังพัฒนาต่อต้านความเป็นผู้นำโลกหนึ่งเดียวของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ทั้งสามประเทศต่างจับมือกันและกันเพื่อแข่งขันความเป็นใหญ่ แต่บางช่วงเวลาจำต้องร่วมมือกันโดยใช้ค่านิยมเอเชียเป็นพลังใจในการสร้างความรุ่งโรจน์ให้แก่บริเวณภูมิภาคของตนเอง

การแก้ไขปัญหาเป็นความร่วมมือระหว่างคู่กรณีที่ใช้การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำ การประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงและนักการเมือง การแลกเปลี่ยนทางวิชาการและวัฒนธรรม หรือการใช้ประเทศที่สามหรือเวทีที่ประชุมอื่นเป็นที่พบปะ ดังเช่น กรณี

การใช้เวทีอาเซียนนำผู้นำของทั้งสามประเทศพบปะกัน หรือใช้เวทีเอเปก หรือใช้เวทีสหประชาชาติ เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและด้านเศรษฐกิจก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาวิกฤต และนำไปสู่การสร้างความสมานฉันท์ได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ทั้งนั้น ประเทศทั้งสามอาจมองเห็นว่า การที่ประเทศมีความขัดแย้งกัน และนำไปสู่การประทัดประหารกันทางทหารดังเช่นในอดีต คงไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคได้ ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งจึงต้องการทำขึ้นก่อนที่จะถึงจุดวิกฤต นั่นหมายความว่า ลัทธิทุนนิยมจะไม่ทำลายล้างกันจนสิ้นซาก แต่จะหาหนทางดำเนินการผลิตซ้ำด้วยการแก้ไขและเปลี่ยนยุทธวิธีเรื่อยไปเพื่อการดำรงอยู่และการพัฒนาต่อไป อันส่งผลต่อสันติภาพและความมั่งคั่งของภูมิภาค

4. รูปแบบของความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นแบบความร่วมมือเชิงการแข่งขัน

จากข้อสรุปในข้อที่สามที่เพิ่งกล่าวไปแล้วนั้น เราอาจเรียกความสัมพันธ์ของทั้งสามประเทศนี้ว่า ความร่วมมือเชิงการแข่งขัน นั่นคือ สถานการณ์ที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันภายใต้กฎบัตรแห่งสหประชาชาติ แต่ละประเทศจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างและความมั่งคั่ง อย่างไรก็ตาม การแข่งขันระหว่างกันและกันก็ยังคงเกิดขึ้นเพื่อแย่งชิงความเป็นผู้นำ ความภาคภูมิใจ และความมั่นคงของชาติของตน

ผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่งคั่งของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและของภูมิภาคอื่นๆ ของโลก

ผลกระทบทั้งในแง่ดีและในแง่ร้ายต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคและของโลกอันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของจีน เกาหลีใต้และญี่ปุ่นนั้น ในที่นี้ขอกล่าวถึงผลกระทบในแง่ลบเป็นเบื้องต้น เพื่อจะทำให้เข้าใจถึงผลร้ายที่เกิดขึ้นหากเกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคแถบนี้ ซึ่งมีปรากฏหลักฐานของผลกระทบที่ผ่านมาในอดีตและได้เขียนบันทึกไว้บางส่วนในงานวิจัยชิ้นนี้แล้วในช่วงต้น

1. ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชากร การทำสงครามในยุคโบราณ และในยุคใหม่ก่อให้เกิดการทำลายล้างประชาชน ทหาร รวมทั้งทรัพย์สินของแต่ละฝ่าย

มากมาย ดังเช่น กรณีที่โซกุนฮิเดโยชิทำสงครามกับเกาหลีในคริสต์ศตวรรษที่ 16 การทำสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับจีนในปี ค.ศ. 1895 การบุกยึดเมืองนานกิงใน ค.ศ. 1937 ที่มีการสังหารประชาชนจีนถึง 300,000 คน สงครามกลางเมืองในจีนระหว่างกองทัพก๊กมินตั๋งกับกองทัพคอมมิวนิสต์ สงครามเกาหลี สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 และการทิ้งระเบิดปรมาณู เป็นต้น นอกจากนี้ การยึดครองเป็นอาณานิคมก่อให้เกิดความทุกข์ยากกับผู้คน เพราะมีการบังคับให้เป็นแรงงานเสมือนทาสแก่ประเทศแม่ บังคับให้เป็นทาสกามารมณ์ ฉกชิงทรัพย์สินและ/หรือทำลายบ้านเรือนและที่ทำกิน ก่อให้เกิดการพลัดพรากครอบครัวแตกสลาย ความอดอยากหิวโหย การไร้ที่อยู่อาศัย ฯลฯ

2. ผลกระทบต่อลัทธิชาตินิยมและโลกาภิวัตน์ มีการใช้ลัทธิชาตินิยมเพื่อประโยชน์ในการสร้างชาติและพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกัน ก็ใช้เป็นเครื่องมือในการก่อสงครามระหว่างกันและกันขึ้น ในประเด็นหลังนี้ได้สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงทั้งชีวิตและทรัพย์สินแก่คนในและนอกภูมิภาคนี้มากมาย จึงไม่เป็นที่นิยมใช้ลัทธิชาตินิยมเพื่อรุกรานประเทศอื่นด้วยกำลังทหารอีกต่อไป แต่ก็ยังคงใช้ลัทธิชาตินิยมรุกสังคมนั้นในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งใช้เป็นเครื่องต่อรองเพื่อประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศ และการค้าต่อกันบ้างในบางครั้ง ดังเช่น การเดินขบวนต่อต้านญี่ปุ่นในจีนและเกาหลีใต้ การประท้วงต่อการอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนที่พิพาทกันอยู่ เป็นต้น

ส่วนในระดับประชาชนทั่วไป การเดินทางไปท่องเที่ยวระหว่างกันมีปรากฏขึ้นมิได้ขาด และทวีจำนวนเพิ่มขึ้นในยุคสหประชาชาติใหม่ ที่การเดินทางเป็นไปอย่างสะดวกและได้รับการส่งเสริมให้สร้างความเข้าใจ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมชมเยือนระหว่างนักการเมือง ข้าราชการระดับสูง กลุ่ม/องค์กรเอกชน หรือเอ็นจีโอ (non-government organizations) นักวิชาการ และเยาวชนอยู่เสมอ

อินเทอร์เน็ต เวย์ไซต์ และข่าวสารผ่านดาวเทียมก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายและสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพราะต่างได้มองเห็นจากภาพข่าว ข้อมูลและข่าวสารระหว่างกันโดยตรงแทนการส่งผ่านข้อมูลจากบุคคล/องค์กรที่สาม หากมีข้อสงสัยก็สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ทันทีโดยผ่านทางโทรศัพท์และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

อาจกล่าวได้ว่า โลกาภิวัตน์มีส่วนทำให้มีการนำลัทธิชาตินิยมไปใช้ในทางสร้างสรรค์ สันติภาพ และความมั่งคั่งให้แก่สังคมแต่ละสังคม แต่ละภูมิภาคและโลก

3. ผลกระทบต่อการขยายตัวและการผลิตซ้ำของลัทธิทุนนิยม ญี่ปุ่นได้โอบรับลัทธิทุนนิยมมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันก่อนชาติใดในเอเชีย ทำให้ระบบการผลิตแบบดังกล่าวได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตกลายเป็นลัทธิจักรวรรดินิยมขึ้นด้วยการใช้กำลังทหารบุกยึดดินแดนรอบข้างเป็นอาณานิคม แต่เมื่อพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ลัทธิจักรวรรดินิยมไม่ได้รับความนิยมนอีกต่อไป ญี่ปุ่นจึงปรับเปลี่ยนเป็นเจ้าทางเศรษฐกิจและขยายการลงทุนไปยังประเทศต่างๆ ในเอเชีย และภูมิภาคอื่นของโลก จึงอาจเรียกว่า เป็นยุคลัทธิอาณานิคมสมัยใหม่ (neo-colonialism) แบบแผนดังนี้เป็น การขยายตัวและการผลิตซ้ำของลัทธิทุนนิยมนั่นเอง

ต่อมา เกาหลีใต้ได้เจริญรอยตาม และจีนได้เปลี่ยนระบบการผลิตแบบยังชีพในยุคเหมาเจ๋อตุงมาเป็นระบบการผลิตแบบทุนนิยมในยุคเติ้ง เสี่ยวผิง ทำให้ลัทธิทุนนิยมได้รับการประสานสอดคล้องกันและกัน แม้จะมีการแข่งขันระหว่างประเทศทั้งสามอย่างเข้มข้นและรุนแรง แต่ก็ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาทุนนิยมไปทั่วทั้งสังคม จึงมีการใช้ทุน แรงงาน ทรัพยากร และพัฒนาเทคโนโลยีในสังคมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเต็มที่ ประกอบกับได้รับผลประโยชน์จากดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นแหล่งทรัพยากร/วัตถุดิบที่อุดมสมบูรณ์แต่ยังมีการพัฒนาระบบทุนนิยมในระดับต่ำ (uneven development of capitalism) จึงมีการถ่ายโอนทรัพยากรและความมั่งคั่งไปยังประเทศของตน อีกทั้งได้เข้าไปลงทุนในกลุ่มประเทศดังกล่าว ก่อให้เกิดการพึ่งพาทางเศรษฐกิจระหว่างสองภูมิภาคนี้อย่างแยกกันไม่ออก โดยกลุ่มอาเซียนเป็นฝ่ายเสียเปรียบและต้องพึ่งพา (dependency) ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีนแทบทุกทาง

การพัฒนาระบบทุนนิยมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของภูมิภาคอื่นๆ ด้วยการออกไปลงทุนหาแหล่งพลังงานน้ำมันในมาเลเซีย อินโดนีเซีย ภูมิภาคตะวันออกกลาง และแอฟริกา ป่าไม้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแรงงานราคาถูกจากไทย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น การใช้ทรัพยากรแบบล้างผลาญเพื่อความก้าวหน้าในธุรกิจและอุตสาหกรรมของตนนี้กระทบกระเทือนต่อประเทศอื่นต่อเพราะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านราคาอย่างฉับพลัน มีการทำลายป่าไม้ ชายฝั่งทะเล และความอุดมสมบูรณ์ของประเทศต่างๆ ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรภายในและระหว่างประเทศ และนำไปสู่ปัญหาทางการเมืองของประเทศ

4. มรดกแห่งความขัดแย้ง ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นถึงหน้ทางประวัติศาสตร์และกลายเป็นมรดกแห่งความขัดแย้ง ได้แก่ จีนและญี่ปุ่นต่างอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะเตี้ยวยวี่ ญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้เหนือหมู่เกาะโต๊กโด การกล่าวอ้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจีนว่าอาณาจักรโคกูริวเป็นส่วนหนึ่งของจีนในอดีต การที่จีนและเกาหลีใต้อยู่ถึงหนังสือประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นที่บิดเบือนโดยละเว้นไม่กล่าวถึงประวัติศาสตร์อันโหดเหี้ยมของญี่ปุ่นต่อการยึดครอง การบังคับใช้แรงงาน (forced laborers) และการบังคับให้หญิงสาวชาวจีนและเกาหลีไปเป็นทาสกามารมณ์ในช่วงทศวรรษที่ 1910 – 1945 (comfort women) และการไปคารวะศาลเจ้ายาสุคุมิของผู้นำญี่ปุ่นโดยจีนและเกาหลีใต้ถือว่าเป็นการยกย่องอดีตอาชญากรรมสงครามหมายเลขหนึ่งซึ่งเป็นการย่ำถึงความนิยมในลัทธิทหารของเหล่าผู้นำญี่ปุ่นในยุคปัจจุบัน ในขณะที่ญี่ปุ่นคิดว่า นั่นเป็นเรื่องของคนญี่ปุ่นเองที่จะยกย่องบุคคลใดก็ได้ ไม่ต้องเกรงกลัวหรือต้องขออนุญาตจากใคร

อนึ่ง การสร้างแสนยานุภาพทางการทหารของจีน และความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นเพื่อให้กองกำลังป้องกันตนเองเป็นกองทัพสังกัดกระทรวงกลาโหมของญี่ปุ่น นอกจากนี้ การครอบครองอาวุธที่มีอานุภาพการทำลายล้างสูง เช่น จีปนาวุธ ระเบิดนิวเคลียร์ ฯลฯ ของเกาหลีเหนือ ซึ่งเป็นพันธมิตรที่สนิทแนบแน่นของจีนก็เป็นประเด็นร้อนที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคและจากทั่วโลกถึงสันติภาพและความมั่นคงของบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น: ภาพรวมและบทสรุป

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการมองสังคมจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นจากมุมมองของคนเอเชียเอง และพยายามค้นหาจุดยืนของแต่ละสังคมที่ทำการศึกษาเพื่อคู่ถึงการวางแผนและดำเนินการเพื่อการเปลี่ยนสังคม (social transformation) ของตนในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งได้กล่าวถึงเนื้อหาสาระของข้อมูลอย่างละเอียดแล้ว ในหัวข้อสุดท้ายนี้จะขอกกล่าวถึงภาพรวมของความสัมพันธ์ของทั้งสามประเทศดังนี้

ความรุ่งโรจน์ทางด้านเทคโนโลยี ทุน อุตสาหกรรม และวัฒนธรรมของสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเป็นผลมาจากการยุติการแข่งขัน และการรุกรานกันด้วยกำลังทหาร แต่หันมาร่วมมือในเชิงการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ

ตามแนวทางระบบทุนนิยมจนได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่ง และกลายเป็นศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองบริเวณหนึ่งของโลกไปแล้ว การสร้างสรรค์สังคมเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการตอบโต้ต่อการรุก และ/หรือการครอบงำจากชนผิวขาวแม้ว่าจะยังคงรับอิทธิพลของตะวันตกมาใช้เป็นต้นแบบและแบบแผนในการดำรงชีวิตของคน แต่เป็นการ “จงใจ” สร้างสรรค์สังคมของตนเองขึ้นจนมีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเคียงกับประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปและอเมริกา และประสงค์ที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งบนพื้นฐานของการนำภูมิปัญญา – ค่านิยมเอเชีย – มาใช้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศทั้งสามตั้งอยู่ใกล้ชิดติดกัน และมีประวัติศาสตร์ทั้งที่ดีและไม่ดีต่อกันอันยาวนาน อีกทั้งยังมีเป้าหมายที่จะเป็นที่หนึ่ง ทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กรณีของเกาหลีเหนือ และไต้หวันก็ยังคงเป็นปัญหาที่ยากยิ่งจะแก้ไขได้โดยง่าย ช้ำยังก่อให้เกิดขั้วพันธมิตร คือ จีน – เกาหลีเหนือ – รัสเซีย และญี่ปุ่น – ไต้หวัน – สหรัฐฯ ในขณะที่เกาหลีใต้แสดงจุดยืนที่เป็นกลาง และมีแนวโน้มที่จะเอนเอียงไปทางกลุ่มของจีนในปี ค.ศ. 2006 นี้ นอกจากนี้ เมืองโซมขาวก็ยังคงประสงค์ที่จะเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม (Economic and Cultural hub) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเน้นถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ที่โซลเป็นจุดเชื่อม คือ ปักกิ่ง – โซล – โตเกียว จึงมีการสร้างเขตเศรษฐกิจขึ้นที่เมืองอินชอน (ตั้งอยู่ใกล้กับกรุงโซล)

ความร่วมมือได้กระทำกันในทุกระดับของสังคม นับตั้งแต่ผู้นำประเทศ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ ข้าราชการระดับสูง นักวิชาการ/นักเรียนนักศึกษา และประชากรกลุ่มต่างๆ แม้ในใจลึกๆ ของชนแต่ละชาติยังคงมีความเคลือบแคลงใจกันและกันอยู่บ้าง แต่ก็สร้างสรรค์มิตรภาพและความร่วมมือกันได้ในระดับหนึ่ง

คริสต์ศตวรรษที่ 21 อาจเป็นศตวรรษของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือที่ก้าวล้ำเป็นที่หนึ่งของโลกในทางเศรษฐกิจ ส่วนการเมืองระหว่างประเทศจะยังคงมีการแบ่งขั้วออกเป็นสองขั้ว อันเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างกันและกัน ตามรูปแบบความสัมพันธ์ “การร่วมมือเชิงการแข่งขัน” ในขณะที่บริเวณภูมิภาคอื่นของโลกจะยังคงตกอยู่ในวังวนของสงคราม และการปฏิวัติรัฐประหาร ก่อให้เกิดความหวาดหวั่นและความยากจนของชนส่วนใหญ่ของประเทศ ในทางตรงกันข้าม ชนชั้นสูงกลับเสวยสุข ฟุ้งเฟ้อ และใช้ชีวิตอย่างหรูหราแสนสบาย

บรรณานุกรม (บางส่วน)

- ไชยวัฒน์ คำชู, จีน-ญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openbook, 2548.
- ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
- นาคามุระ ทากาฟูเกะ, พัฒนาการเศรษฐกิจญี่ปุ่นสมัยใหม่. สิงคโปร์: หนังสือพิมพ์เผยแพร่ในโอกาสฉลองครบรอบร้อยปี ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น, 2530.
- เพ็ญศรี กาญจโนมัยและสุสดี สัตยมานะ (แปล), สาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ: วรุฒิกการพิมพ์, 2527.
- ยุทะคะ ทะชะวา และคนอื่น, ประวัติวัฒนธรรมญี่ปุ่น: ภาพโดยทั่วไปอย่างกว้างๆ. แปลโดย ดร. ปรียา อิงคภิรมย์ กรุงเทพฯ: กระทรวงต่างประเทศญี่ปุ่น, 1983.
- China Handbook Editorial Committee, History. China Handbook Series: Foreign Language Press, 1982.
- Christopher, Robert C. Japanese Mind. Tokyo: Charles E. Tuttle Company, 1990.
- Goodrich, L. Carrington. A Short History of the Chinese People. New York: Harper Torchbooks, 1959.
- Han, Woo-keun. The History of Korea. Honolulu: University Press of Hawaii, 1974.
- Miliband, Ralph. The State in Capitalist Society. New York: Basic Books, Inc., Publishers, 1969.
- Nakane, Chie. Japanese Society. Berkeley: University of California Press, 1972.
- Wallerstein, Immanuel. The Capitalist World-Economy. Cambridge: Cambridge University Press, 1980.
- Wallerstein, Immanuel. The Modern World-System I, II. New York: Academic Press, 1974.

หมายเหตุ บทความนี้สรุปรูปจากผลการศึกษา 2 เล่ม ดังนี้

1. เอกสารทางวิชาการ อันดับที่ 22 ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เรื่อง เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ: ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่น – ตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 (Northeast Asia: The Relationship between China, Korea and Japan From the Ancient Time to the End of 19th Century) โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี พ.ศ. 2551 จำนวน 210 หน้า (เอกสารทางวิชาการฉบับนี้ ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
2. เอกสารทางวิชาการ อันดับที่ 21 ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง รายงานการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น: ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 – ปัจจุบัน (The Relationship between China – South Korea – Japan: From Early 20th Century to Present) โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี ปี 2550 จำนวน 420 หน้า (งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)